دەبیرستانی کەشاوەرزی لە بۆکان

وابزانم بەهاری ساڵی ١٣٣٥ (١٩٥٦) بوو کە قوتابخانەی سەرەتایی "پەهلەوی" م لە بینایەی قەڵای سەرداری بۆکان کۆتایی پێ هێنا و لە پایزی هەمان ساڵدا چوومە "دەبیرستان". دەبیرستانەکەش هەر ناوی پەهلەوی بوو و لە هەمان بینایەی قەڵادا بوو. قوتابخانەی سەرەتایی لە بەشی ڕۆژئاوا و قوتابخانە ناوەندییەکەش لە بەشی باشووری حەوشی قەڵادا بوون. دوو لایەنەکەی تر بینایەی لێ نەبوو، یا ئەگەر بووبێت لە سەردەمی مندا نەمابوو و ڕووخابوو، تەنیا عەمبارێک لە لای باکوور و تەوالێتەکان و دەروازەی چوونە دەرەوە لە بەشی ڕۆژ هەڵاتیدا بوون.

ڕاست لەو ساڵەدا کە من چوومە دەبیرستان، دیاردەیەکی نوێ لە فەرهەنگی بۆکاندا هاتە ئاراوە کە تا ئەودەم نە لە بۆکان و نە لە شارەکانی دەوروبەر شتی وا بوونی نەبوو: لە بۆکان "دەبیرستانی کەشاوەرزی" کرایەوە و دوو خاڵۆزای خۆم و ژمارەیەکی بەرچاو لە هاوڕێ و هاوپۆلەکانم چوونە ئەوێ. ئەو دەبیرستانی کەشاوەرزییە چ بوو و بۆچی دانرا و بۆچی داخرا؟ نازانم. بەڵام واهەیە بەهۆی گرنگایەتی کشتوکاڵ لە ناوچەی بۆکان و بەرهەمی زۆری گەنم و جۆ و چەوەندەر و تەنانەت برنجی گردەوە کە تا ماوەیەک پێش ئەو ساڵانە لە گوندی حەمامیان و ئەو دەوروبەرە بەرهەم دەهێنرا، دەوڵەت ویستبێتی خوێندەوار و لێزانی خۆجێ یی بۆ بواری کشتوکاڵ پەروەردە بکات.

هەرچۆنێک بێت، دەبیرستانی کەشاوەرزی کرایەوە و نزیکەی ٢٠ کەس لە هاوتەمەن و هاوڕێکانم چوونە ئەوێ بەڵام من نەچووم ولە دەبیرستانی ئاساییدا مامەوە. شوینی دەبیرستانی کەشاوەرزی هەر بە تەنیشت دەبیرستانی پەهلەوییەوە لە نێو قەڵای سەرداردا بوو. بورجی باشووری ڕۆژهەڵات کە ڕووبەڕووی مزگەوتی جامیع و ماڵی مامۆستا مەلا ئەبوبەکری شەفیعی بوو کرایە دەفتەری دەبیرستانە تازەکە و چەند ژووری دەوروبەریشی کرانە کەلاسی دەرس و ئازمایشگا. دیوارێکیان کێشا و بەشێکی کەم لە حەوشی قەڵاشیان بۆ دابڕی وکردیانە حەوشی ئەوان.

مودیری دەبیرستانەکە ئاغای هاشمی وەلیزادە خەڵکی سابڵاغ بوو، مەلا نەجمەددینی سەعیدی و سەید مەجیدی حوسەینی دووکەس لە مامۆستاکانیان بوون، ناوی ئەوانی دیکەم لەبیر نەماوە. هەروەها هەندێک لە مامۆستاکانی دەبیرستانی ئێمە لەوێش دەرسیان دەگوتەوە.

ئەو دەستە قوتابییە پۆلی حەوتیان تەواو کرد، ساڵێک دواتر پۆلی هەشت و ساڵی دوای ئەو پۆلی نۆشیان بۆ کردنەوە، بەڵام لەبەر هۆیەکی بۆ من نەزانراو، چیتر درێژەیان پێ نەدا واتە هەر ئەو چەند کەسەی کە ساڵی ١٣٣٥بۆ پۆلی حەوت وەرگیرابوون، چوونە پۆلی هەشت و نۆ و ئیتر کەسی دیکە لە ساڵی ١٣٣٦ یا ١٣٣٧ دا وەرنەگیرا. دەردەکەوت کە پڕۆژە وبەرنامەیەکی ڕێک وپێک بۆ کارەکە دانەنرابوو و مامۆستایان بە ڕادەی پێویست نەبوو و واهەیە هەر دایک و باوکی منداڵانیش ساڵی دواتر نەیانویستبێت منداڵ بنێرنە دەبیرستانی کەشاوەرزی لەبەر ئەوەی داهاتوویان ڕوون نەبوو چی دەبێت.

بابەتی دەرسەکانیان جگە لە بیرکاری و فیزیک و شیمی و ئەدەبیات و زمانی ئینگلیسی وعەرەبی و شەرعیات و وەرزش و....، بریتی بوو لە باغەوانی و کەشاوەرزی و شتی ئەوتۆش. سەرەڕای ئەوانە، "کاری عەمەلی" شیان هەبوو کە دەچوونە مەزرا و کاریان دەکرد. مەزرا یا شوێنی کاری عەمەلییان هەمان شوێنی دەبیرستانی کەماڵی ئێستا بوو لە لای ئاشی خانم و باغی مامۆستا شێخ حەسەنی کازمی، کە دیواریان لەدەوری کێشابوو و سەوزە وشتی وایان لێ دەچەند.

وابزانم ساڵی ١٣٤١ بوو، کە سەرەک وەزیری ئێران و چەند وەزیری کابینەکەی هاتنە بۆکان. وەزیری فەرهەنگ دوکتور "پرویز ناتل خانلری" شاعیر و زمانەوانی ئێرانی وخاوەنی گۆڤاری ئەدەبی "سوخەن" بوو و هەر ئەویش بوو کە لە شوێنی مەزرای دەبیرستانی کەشاوەرزی قولَینگی دروست کردنی بینایەی دەبیرستانی پەهلەوی لە زەوی دا. من خۆم لەوێ بووم کە هات و قولَینگی لە زەوی دا. ناوی دەبیرستانی پەهلەوی دوای شەهادەتی کەماڵی حەمیدی لە ڕاپەڕینی ساڵی ١٣٥٧ دا گۆڕا و بوو بە دەبیرستانی کەماڵ کە ئێستاش هەر وەهایە.

دواتر، کاتێ کە درێژە بەکاری دەبیرستانی کەشاوەرزی نەدرا، قوتابییەکانیان بە سەر دەستی ئیدارەی فەرهەنگەوە مابوونەوە و نەیاندەزانی دەبێ چییان بۆ بکەن. قوتابی و دایک و بابیشیان دڵنیگەرانی ئەوە بوون لەکوێ و چی بخوێنن لەبەرئەوەی دەبیرستانێکی هاوچەشن بۆ پۆلی دوای ٩ واتە سیکلی دووهەمی کەشاوەرزی لە شارەکانی دەوروبەریش نەبوو. هەر بەگشتی سیکلی دووهەمی دەبیرستان واتە دوای پۆلی ٩ ی ئاساییش لە بۆکان نەبوو و تەنیا لە ساڵی ١٣٣٨ دا بوو کە پۆلی ١٠ یان بۆ دانابوو، ساڵێک دواتر منیش ئەو پۆلی ١٠ یەم خوێند، بەڵام پۆلی ١١ نەبوو و لەوێ چەق دەبەسترا. ئەوە وەزعی دەبیرستانە ئاسابیەکە بوو، ئیتر وەزعی دەبیرستانی کەشاوەرزی چۆن بووبێت، دیارە.

هەرچۆنێک بێت، لە ساڵی ١٣٣٩ دا ئیجازەیان دا هەموو قوتابییەکانی دەبیرستانی کەشاوەرزی بچن بۆ کۆنکوری دانشسەرای کەشاوەرزی لە ورمێ، کە جگە لە ٢ کەس هەموویان لەوێ وەرگیران و دوای دووساڵ هاتنەوە بۆکان و لە ساڵی ١٣٤١ دا بوون بە مامۆستای گوندەکانی دەوروبەری شار. لەو دووکەسەش یەکیان لە پۆست و تیلگەرافی بۆکان دامەزرا و ئەویتریان بوو بە گروهبانی ئەرتەش. دەبیرستانی گۆرینیش داخرا و قفڵی لێدرا.

سەرجەمی تەمەنی دەبیرستانی کەشاوەرزی بۆکان ٣ ساڵ خوێندنی نێوان ساڵی تەحسیلی ١٣٣٥-١٣٣٦ و ١٣٣٨ - ١٣٣٩ بوو.

دەزانم ئەو زانیارییانەی من گەلێک ناتەواون و هیوادارم کەسانی شارەزای ناوخۆی وڵات بابەتی زیاتری لەسەر بنووسن و هەڵەکانی منیش ڕاست بکەنەوە بەتایبەت کاک ڕەحمانی محەممەدیان کە خۆی قوتابی ئەو دەبیرستانی کەشاوەرزییەی بۆکان بوو.

ئەوەی خوارەوە نەخشەیەکی دەسکردی خۆمە بۆ پیشاندانی بینایەی دەبستان و دەبیرستانی پەهلەوی و دەبیرستانی کەشاوەرزی نێو قەڵای سەردار لە ساڵانی ١٣٣٥ تا ١٣٣٩ (١٩٥٦ تا ١٩٦٠ ز) واتە ئەو سەردەمەی وا دەبیرستانی کەشاوەرزی لە بۆکان هەبوو. دیارە نە پێوانە و ئەندازەکان تەواون و نە شێوازی کێشانەوەی نەخشەکەش لەجێی خۆیدایە.من تەنیا ویستوومە شوێنایەتییەکان دیاری بکەم دەنا ئەوە کاری پسپۆڕێکی وەک کاک سولەیمان چووکەڵییە نەخشەیەکی ڕێک وپێکی بۆ بکێشێت. من هەر ئەوەندەم لێ زانیوە! ئەوە

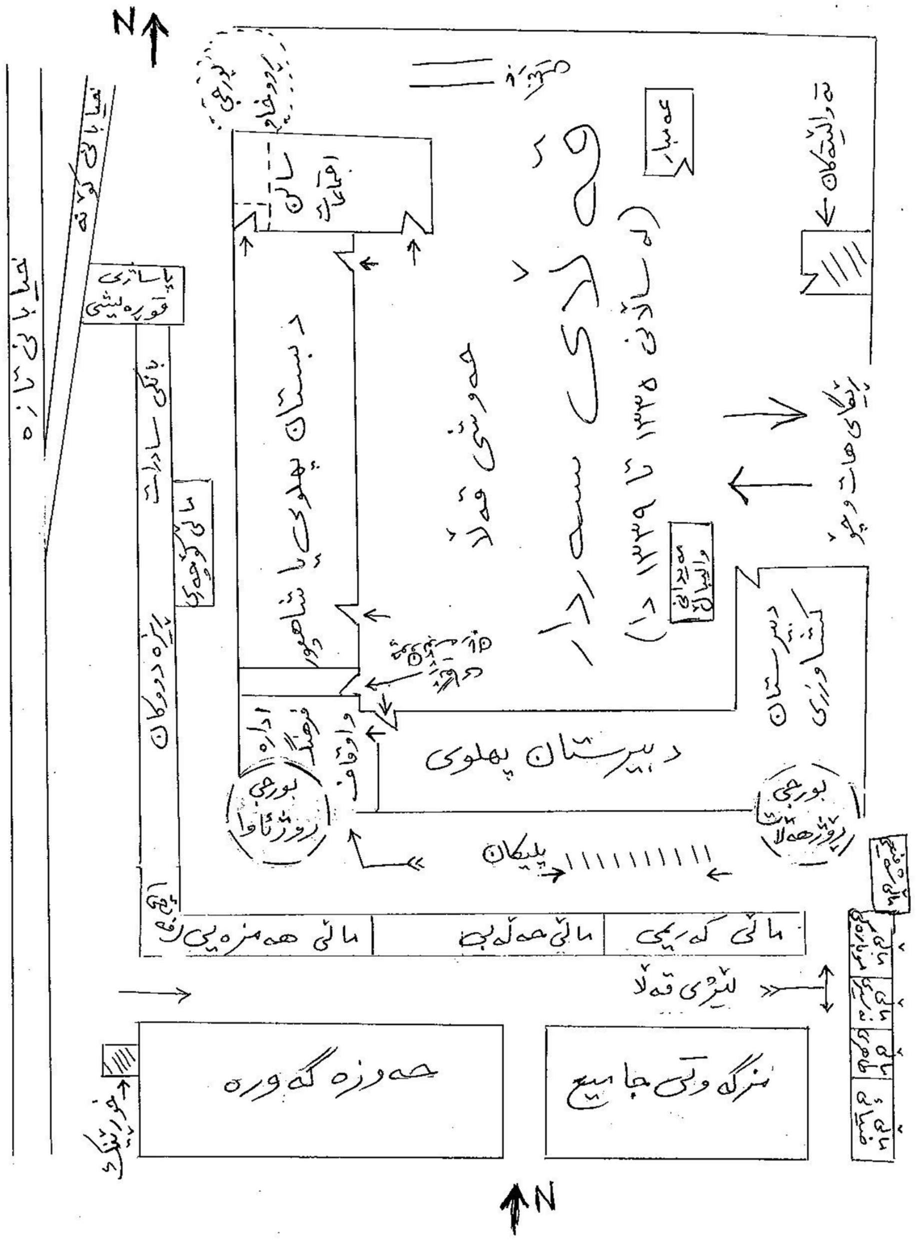
N
دبیرستان پهلوی
حەوزە گەورە
مزگەوتی جامیع
پلیکان
N